

การรอกำหนดโทษและการรอลงโทษจำคุก:
วัตถุประสงค์และข้อสังเกตบางประการ

วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์

การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุก: วัตถุประสงค์และข้อสังเกตบางประการ^{*}
Suspension of the Determination and Suspension of the Execution of
Imprisonment: Objectives and some Observations

วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์^{**}
Wiwat Damrongkulnan

บทคัดย่อ

การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรอกการลงโทษจำคุก เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกที่ถูกนำมาใช้มากในทางปฏิบัติ ในขณะที่นิติวรรณกรรมที่กล่าวถึงและศึกษาถึง “วัตถุประสงค์” เกี่ยวกับมาตรการนี้มีอยู่จำนวนน้อย บทความนี้ได้ทำการศึกษาถึงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการนี้ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึง “ข้อสังเกตบางประการ” เกี่ยวกับมาตรการนี้ไว้อีกด้วย โดยได้ดำเนินการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า มีหลายวัตถุประสงค์ที่สามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายว่า “มาตรการนี้มีขึ้นเพื่ออะไร” รวมถึง “รัฐปรับใช้มาตรการนี้เพื่ออะไร”

คำสำคัญ: การรอกการกำหนดโทษจำคุก, การรอกการลงโทษจำคุก, วัตถุประสงค์

^{*} บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเพื่อป้องกันสังคม”.

This article is a part of dissertation in Doctor of Juridical Science Program, Faculty of Law, Chulalongkorn University, title “Suspension of the Determination and Suspension of the Execution of Imprisonment Measures to Protect Society”.

^{**} นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
E-mail: wiwat.dam@mfu.ac.th

Student in Doctor of Juridical Science Program, Faculty of Law, Chulalongkorn University.
วันที่รับบทความ (received) 25 สิงหาคม 2564, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 3 พฤศจิกายน 2564,
วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 4 พฤศจิกายน 2564.

Abstract

Suspension of the determination of imprisonment and suspension of the execution of imprisonment, especially the latter are alternative measures considerably implemented into practice instead of imprisonment. While there are few law literatures mentioning and studying about “objectives” of the measures, this article aims to present a study about objectives of the measures. Furthermore, the article also mentions “some observations” about the measures by conducting documentary research. The results of the study reveal that there are several objectives which can be employed to explain “the existence of the measure” as well as “the reason that the government implements the measure.”

Keywords: suspension of the determination of imprisonment, suspension of the execution of imprisonment, objectives

1. บทนำ

“การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ” นิยมเรียกกันโดยทั่วไปว่า “การรอกการลงอาญา”¹ ซึ่งคำว่า “การรอกการลงอาญา” นั้น เป็นคำที่ใช้อยู่ในกฎหมายเก่า คือ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 41² แต่ในกฎหมายปัจจุบัน คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56³ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติ

¹เกียรตินิจกร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562), หน้า 571.

²กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 41 “ถ้าผู้ที่ต้องคำพิพากษา ให้รับอาญาจำคุกเพียงปีหนึ่งก็ดี หรือไม่ถึงปีหนึ่งก็ดี เป็นคนยังไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาแต่ก่อน ท่านให้ศาลวินิจฉัยดู ถ้าเห็นสมควรจะสั่งในคำพิพากษา ให้รอกการลงอาญาไว้ก่อนก็ได้”

มีข้อสังเกตเพิ่มเติม คือ เนื้อความในมาตรา 41 ที่กล่าวมาข้างต้น คือ เนื้อความที่มีผลใช้บังคับในช่วงเริ่มแรกที่กฎหมายลักษณะอาญามีผลใช้บังคับ (กฎหมายลักษณะอาญาเริ่มมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 กันยายน ร.ศ. 127 หรือ พ.ศ. 2451) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2494 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2494 ให้มีเนื้อความดังต่อไปนี้แทน

“ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือที่มีกำหนดโทษไม่สูงกว่าความผิดที่เป็นลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น ถึงสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจ แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

...

หมายเหตุ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2494 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 43 หน้า 960 วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 โดยมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ บัญญัติให้มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งก็คือ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 นั่นเอง

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำว่า “การรอกการลงอาญา” เป็นคำที่ใช้อยู่ในกฎหมายลักษณะอาญาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มแรกที่กฎหมายลักษณะอาญามีผลใช้บังคับ กระทั่งปี พ.ศ. 2494 ได้มีการนำคำว่า “การรอกการกำหนดโทษ” และ “การรอกการลงโทษ” มาใช้แทน ซึ่งการใช้แทนในคราวนั้นได้รับการสืบทอดมายังประมวลกฎหมายอาญาอย่างที่เราเห็นกันในปัจจุบันนี้

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู เสถียร วิชัยลักษณ์, กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พร้อมด้วยพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับกับประกาศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนี้ (กรุงเทพมหานคร:

โดยใช้คำว่า “การรอกการกำหนดโทษ” และ “การรอกการลงโทษ”⁴ โดยคำว่า “การรอกการกำหนดโทษ” หมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ยังไม่ได้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย⁵ ฉะนั้น “การรอกการกำหนดโทษจำคุก” จึงหมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ยังไม่ได้กำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลย ส่วนคำว่า “การรอกการลงโทษ” นั้น หมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและได้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังให้รอกการลงโทษไว้ก่อน⁶ ฉะนั้น “การรอกการลงโทษจำคุก” จึงหมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและได้กำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังให้รอกการลงโทษจำคุกไว้ก่อน

การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรอกการลงโทษจำคุก เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกที่ถูกนำมาใช้มากในทางปฏิบัติ ในขณะที่นิติวรรณกรรมที่กล่าวถึงและศึกษาถึง “วัตถุประสงค์” เกี่ยวกับมาตรการนี้มีอยู่จำนวนน้อย

โรงพิมพ์นิติเวช, 2498), หน้า 21-22, 210-211; หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), หน้า 120-121.

³ต่อไปจากนี้หากบทความนี้กล่าวถึงมาตรา 56 ให้หมายถึงความถึงมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา.

⁴มาตรา 56 วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะลงโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”.

⁵หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, บรรณาธิการโดย ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 192; วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, “หลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ,” วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560): 116.

⁶เรื่องเดิม.

ฉะนั้น เพื่อพัฒนาความรู้ในเรื่องนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น บทความนี้จึงได้ทำการศึกษาถึง วัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการนี้ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับมาตรการนี้ ไว้อีกด้วย โดยบทความนี้ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อที่ 2 วัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก หัวข้อที่ 3 ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก และหัวข้อที่ 4 บทสรุป ซึ่งแต่ละ หัวข้อนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก

วัตถุประสงค์หรือผลที่ประสงค์ให้บรรลุซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายว่า “การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกมีขึ้นเพื่ออะไร” รวมถึง “รัฐปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเพื่ออะไร” ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนี้ 2.1 เพื่อให้โอกาสกลับตัว 2.2 เพื่อคงไว้ซึ่งการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงาน และสถาบันครอบครัว 2.3 เพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนถาวร 2.4 เพื่อป้องกันความรู้สึกเป็นปฏิกิริยากับสังคม 2.5 เพื่อแก้ไขฟื้นฟู 2.6 เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น 2.7 เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท 2.8 เพื่อส่งเสริมความสำนึกถึงการกระทำความผิดและการพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น 2.9 เพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ 2.10 เพื่ออรรถประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ 2.11 เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ และ 2.12 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง โดยแต่ละวัตถุประสงค์นั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้โอกาสกลับตัว การลงโทษจำคุกเป็นการสร้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ภายหลังจากผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระกลับคืนสู่สังคมแล้ว บุคคลอื่นๆ ในสังคมมักจะตีตรา (Labeling) ผู้กระทำความผิดว่าเป็นคนชั่ว⁷ และมีปฏิกิริยา (Reaction) ต่อผู้กระทำความผิดในทางที่ไม่ดี เช่น การดูถูก การเหยียดหยาม การไม่คบหาสมาคมด้วย ตลอดจนการไม่รับเข้าทำงาน⁸ ซึ่งปฏิกิริยาเช่นว่านี้ ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิด รวมถึงครอบครัวและญาติ

⁷ คำว่า “คนชั่ว” หมายความว่า คนที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน.

⁸ นอกจากภาคเอกชนที่ไม่รับผู้กระทำความผิดเข้าทำงานแล้ว ในหลายๆ กรณีภาครัฐเองก็ไม่รับผู้กระทำความผิดเข้าทำงานเช่นเดียวกัน เช่น การห้ามผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน (ยกเว้นโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ) เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 ข. (7)

ของผู้กระทำความผิดได้รับความอับอายและความเดือดร้อนจนไม่สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ช้ำร้ายในบางกรณีผู้กระทำความผิดอาจเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลภายนอกสังคมที่บุคคลอื่นๆ ในสังคมไม่ต้องการ ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ โน้มนำให้ผู้กระทำความผิดสำคัญตนเองว่าเป็นอาชญากรอยู่ตลอด⁹ โดยที่ตนเองไม่อาจได้รับการยอมรับและโอกาสจากบุคคลอื่นๆ ในสังคม สถานะเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้ความเสี่ยงที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้น การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกที่สามารถนำมาปรับใช้แทนการลงโทษจำคุกได้จึงเป็นมาตรการที่ “ให้โอกาส” ผู้กระทำความผิดได้ “กลับตัว” เป็นพลเมืองดีโดยไม่ต้องมีมลทินติดตัว¹⁰

หมายเหตุ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 ข. (7) “ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้...ลักษณะต้องห้าม...เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”.

⁹พรชัย ชันดี, **ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุนทรพิสัย, 2553), หน้า 277.

¹⁰มีข้อสังเกต คือ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 41 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2494 ได้บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำว่า “...ศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา...” ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งประกาศใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำว่า “...ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา...” และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำว่า “...ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา...”

นอกจากนี้โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษย่อหน้าหนึ่ง และข้อ 1 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบกับวรรคสอง คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ พ.ศ. 2559 ย่อหน้าหนึ่ง ข้อ 2 ข้อ 6 (5) และข้อ 9 วรรคหนึ่ง ประกอบกับวรรคสาม และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการใช้โทษอาญา พ.ศ. 2563 ข้อ 2 วรรคหนึ่ง และข้อ 7.

2.2 เพื่อคงไว้ซึ่งการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงาน และสถาบันครอบครัว ในกรณีนี้ผู้กระทำความผิดกำลังศึกษาเล่าเรียนหนังสือ เช่น เป็นนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 หรือมีหน้าที่การงานที่ดี เช่น มีตำแหน่งและเงินเดือนสูงในอาชีพที่ทำอยู่ หรือมีคู่สมรสแล้ว การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญตามมา คือ ปัญหาผู้กระทำความผิดถูกไล่ออกจากสถาบันการศึกษา¹¹ หรือถูกไล่ออกจากอาชีพที่ทำอยู่¹² หรือถูกฟ้องหย่า¹³ แล้วแต่กรณี ซึ่งรัฐสามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้นได้โดยการปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก ฉะนั้น การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกจึงเป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อ “คงไว้” หรือทรงไว้ “ซึ่งการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงาน และสถาบันครอบครัว” ของผู้กระทำความผิดได้

2.3 เพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนถาวร การกระทำความผิดกฎหมายอาญา คือ พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานหรือความคาดหวังของสังคม ในหลายๆ กรณีผู้กระทำความผิดมีเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบน “ขั้นต้น” เท่านั้น เช่น กระทำความผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์¹⁴ กระทำความผิดเพราะความอยากรู้อยากลอง และกระทำความผิดเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง ซึ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้นนี้สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำความผิดที่มีเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้นต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำย่อมทำให้

¹¹ ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยวินัยนักศึกษา พ.ศ. 2547 โดยข้อ 15.1 ได้กำหนดไว้ว่า “นักศึกษาผู้ใดต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท...ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงถึงขนาดให้ลงโทษไล่ออก”.

¹² ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 85 (2) ได้บัญญัติไว้ว่า “การไล่ออก นั้น ก.อ. จะมีมติให้ลงโทษได้เมื่อข้าราชการอัยการผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังต่อไปนี้... ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

หมายเหตุ มาตรา 4 ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ก.อ.” ไว้ว่า “คณะกรรมการอัยการ”.

¹³ การถูกลงโทษจำคุกเป็นเหตุฟ้องหย่าตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (4/1)

หมายเหตุ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (4/1) “เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้...สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้”.

¹⁴ “รู้เท่าไม่ถึงการณ์” หมายความว่า เขาหรือคาดไม่ถึงว่าจะเกิดเหตุร้ายขึ้น.

ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้ ซึมซับ และได้รับการฝึกฝนวิธีการประกอบอาชญากรรมประเภทต่างๆ จากเพื่อนผู้ต้องขังภายในเรือนจำ เพราะภายในเรือนจำนั้นเป็นแหล่งรวมของผู้ประกอบอาชญากรรมประเภทต่างๆ จำนวนมากไว้ด้วยกัน ส่งผลให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้นของผู้กระทำความผิดซึ่งง่ายแก่การแก้ไขฟื้นฟูแปรเปลี่ยน เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน “ถาวร” ซึ่งยากแก่การแก้ไขฟื้นฟู กล่าวโดยเฉพาะ คือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกครบกำหนดระยะเวลาและได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระกลับคืนสู่สังคมแล้วมีความเป็นไปได้ว่าผู้กระทำความผิดจะหวนกลับไปกระทำความผิดกฎหมายอาญาซ้ำอีก โดยการประกอบอาชญากรรมประเภทต่างๆ ตามที่ตนได้เรียนรู้ ซึมซับ และได้รับการฝึกฝนมาจากเพื่อนผู้ต้องขังภายในเรือนจำ¹⁵ ทั้งนี้ รัฐสามารถ “ป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนถาวร” ของผู้กระทำความผิดที่มีเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้นได้ โดยการที่รัฐปรับใช้มาตรการรอ

¹⁵ จากที่กล่าวมาข้างต้นการที่ผู้กระทำความผิดหวนกลับไปกระทำความผิดกฎหมายอาญาซ้ำอีกนั้นมี 2 ทฤษฎีหลักที่สามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์นี้ ซึ่งทฤษฎีที่หนึ่ง คือ “ทฤษฎีการเลียนแบบ” (Imitation Theory) โดย เกเบรียล เทรด (Gabriel Trade) นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาเชิงสังคม และนักอาชญาวิทยา ชาวฝรั่งเศส ทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญอยู่ว่า การประกอบอาชญากรรมเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้อื่น ฉะนั้น สาเหตุที่ผู้กระทำความผิดหวนกลับไปกระทำความผิดกฎหมายอาญาซ้ำอีก จึงเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรมของเพื่อนผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ส่วนทฤษฎีที่สองนั้นคือ “ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง” (Differential Association Theory) โดย เอ็ดวิน เอช ซุทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญอยู่ว่า การประกอบอาชญากรรมเกิดจากการคบหาสมาคมกับผู้อื่นซึ่งมีความเป็นอาชญากรอยู่ในตัว ฉะนั้น สาเหตุที่ผู้กระทำความผิดหวนกลับไปกระทำความผิดกฎหมายอาญาซ้ำอีก จึงเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดคบหาสมาคมกับเพื่อนผู้ต้องขังภายในเรือนจำซึ่งมีความเป็นอาชญากรอยู่ในตัว

อนึ่ง เกเบรียล เทรด (Gabriel Trade) ยังได้นำเสนอกฎของการเลียนแบบไว้ด้วย เช่น บุคคลจะเลียนแบบผู้อื่นเป็นสัดส่วนกับการที่ตนได้ใกล้ชิดติดต่อกับผู้อื่นนั้น ส่วนเอ็ดวิน เอช ซุทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นั้น ก็ได้นำเสนอเงื่อนไขของการคบหาสมาคมที่แตกต่างไว้ด้วยเช่นกัน เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมจะเกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู พรชัย ชันดี, เรื่องเดิม, หน้า 215-222; Don Martindale, *The Nature and Types of Sociological Theory* (Boston: Houghton Mifflin, 1960); Charles A. Ellwood, “The Theory of Imitation in Social Psychology,” *American Journal of Sociology* 6, 6 (May 1901): 721-741; Edwin H. Sutherland, *Principles of Criminology*, 4th ed. (Philadelphia: Lippincott, 1947); Donald R. Cressey, “The Theory of Differential Association: An Introduction,” *Social Problems* 8, 1 (Summer 1960): 2-6; Ahmet Maloku, “Theory of Differential Association,” *Academic Journal of Interdisciplinary Studies* 9, 1 (January 2020): 170-178.

การกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุก เนื่องจากมาตรการนี้เป็นมาตรการที่ไม่ต้องส่งผู้กระทำความผิดเข้าสู่ระบบเรือนจำนั่นเอง

2.4 เพื่อป้องกันความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสังคม การส่งผู้กระทำความผิดเข้าสู่ระบบเรือนจำมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ (เป็นศัตรู) กับสังคม เนื่องจากผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมไม่ให้โอกาสตนจากการที่ตนได้ทำผิดพลาดไป (กระทำความผิดกฎหมายอาญา) ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกเช่นนี้แล้ว ย่อมส่งผลเสียตามมาทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อสังคม กล่าวโดยเฉพาะ คือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกครบกำหนดระยะเวลาและได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระกลับคืนสู่สังคมแล้ว ผู้กระทำความผิดจะมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti-Social Behavior: ASB) ในรูปแบบต่างๆ เช่น การไม่ยอมศึกษาเล่าเรียนหนังสือ การประพฤติตัวพาลเกร และ การทำผิดกฎหมายของสังคม ทั้งนี้ รัฐสามารถ “ป้องกัน” ไม่ให้ผู้กระทำความผิดเกิด “ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสังคม” ได้ โดยการที่รัฐปรับใช้มาตรการรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุก เนื่องจากการปรับใช้มาตรการนี้จะทำให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมให้โอกาสตนจากการที่ตนได้ทำผิดพลาดไป ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดมีทัศนคติเช่นนี้แล้ว ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น (หรือมีโอกาสเกิดขึ้นน้อย)¹⁶

2.5 เพื่อแก้ไขฟื้นฟู การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดสามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ “แบบใช้ระบบเรือนจำ” หรืออาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “การแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำ” และ “แบบไม่ใช้ระบบเรือนจำ” หรืออาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “การแก้ไขฟื้นฟูนอกเรือนจำ” ทั้งนี้ ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นไม่จำเป็นที่รัฐจะต้องใช้ระบบเรือนจำเสมอไป รัฐสามารถปรับใช้มาตรการรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุกซึ่งเป็นมาตรการที่จัดอยู่ในรูปแบบไม่ใช้ระบบเรือนจำเพื่อ “แก้ไขฟื้นฟู” ผู้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกัน สำหรับการปรับใช้มาตรการนี้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น รัฐพึงกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดข้อเดียวหรือหลายข้อโดยคำนึงถึงปัจจัยที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้¹⁷ เช่น การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ¹⁸ การกำหนดให้ผู้กระทำ

¹⁶รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู วิกรม วรรณการ, การใช้ดุลพินิจการรอการกำหนดโทษและการรอการลงโทษ, รายงานผลงานส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 6 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2551, หน้า 4-5.

¹⁷โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอการกำหนดโทษ การรอการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ย่อหน้าหนึ่ง ข้อ 2 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง ข้อ 5 และข้อ 12 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการใช้โทษอาญา พ.ศ. 2563 ข้อ 6.

¹⁸โปรดดู มาตรา 56 วรรคสอง (2).

ความผิดปฏิบัติศาสนกิจ¹⁹ และการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลหรือดูแลผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนสำหรับผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดโดยประมาท²⁰

2.6 เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ประธานศาลฎีกา (วิระพล ตั้งสุวรรณ) ได้ออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 โดยข้อ 3 วรรคหนึ่ง ของคำแนะนำฉบับนี้ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษศาลพึงให้อโอกาสจำเลยมีต้องรับโทษจำคุก...โดยไม่จำเป็น แต่พึงเน้นการใช้มาตรการเพื่อแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันมิให้จำเลยกระทำความผิดซ้ำแทนการลงโทษจำคุก ส่วนโทษจำคุกนั้น ควรนำมาใช้เมื่อจำเลยกระทำความผิดอาญาร้ายแรงและน่าจะเป็นอันตรายต่อสังคม”²¹ จากเนื้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า รัฐมีแนวคิดที่จะนำมาตราการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกมาปรับใช้เพื่อ “หลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น” ด้วย สำหรับตัวอย่างความผิดที่ไม่ร้ายแรงนั้น เช่น ความผิดอันยอมความได้ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และความผิดที่มีความเสียหายเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย²²

2.7 เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท โทษจำคุกเป็นโทษที่บังคับเอากับเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องสูญเสียหรือถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของตนภายใต้ระบบเรือนจำ แต่ด้วยเรือนจำนั้นเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัดและใช้คุมขังผู้ต้องขังจำนวนมากไว้ด้วยกัน ประกอบกับมีกฎข้อบังคับที่เข้มงวด ฉะนั้น การลงโทษจำคุกจึงไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทซึ่งมีสภาพร่างกายไม่สมควรที่จะต้องถูกคุมขังไว้ในเรือนจำ เช่น ผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์หรือเพิ่งคลอดบุตร ผู้กระทำ

¹⁹โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ ข้อ 2 (3) และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 15 (1).

²⁰โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 15 (4).

²¹โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง.

²²โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษข้อ 1 วรรคหนึ่ง (1) และ (4) และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 6.

ความผิดที่เป็นคนชรา ผู้กระทำความผิดที่เป็นคนพิการ และผู้กระทำความผิดที่เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง²³ เป็นต้นว่า โรคแพ้ภูมิคุ้มกันตนเอง (Systemic Lupus Erythematosus: SLE) โรคมะเร็ง (Cancer) และโรคหลอดเลือดหัวใจ (Coronary Heart Disease: CHD) ทั้งนี้ รัฐสามารถ “หลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท” ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นได้ โดยการที่รัฐปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก

2.8 เพื่อส่งเสริมความสำนึกถึงการกระทำความผิดและการพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น พฤติการณ์แห่งคดีที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับใช้ประกอบดุลพินิจของศาลในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกซึ่งได้รับการกำหนดไว้ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 คือ การที่ผู้กระทำความผิด “สำนึกถึงการกระทำความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น”²⁴ โดยคำว่า “สำนึกถึงการกระทำความผิด” หมายความว่า ผู้กระทำความผิดรู้สึกตระหนักในความผิดที่ตนได้กระทำให้ลงโทษ ส่วนคำว่า “พยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น” นั้นหมายความว่า ผู้กระทำความผิดพยายามทำให้ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนทุเลาเบาบางลง เช่น การที่ผู้กระทำความผิดนำตัวผู้เสียหายซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของตนไปส่งที่โรงพยาบาล ทั้งนี้ การที่รัฐกำหนดพฤติการณ์แห่งคดีประการนี้ขึ้นมานั้น²⁵ แสดงให้เห็นเป็น 2 นัย นัยที่หนึ่ง คือ รัฐประสงค์ที่จะให้การปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน อันเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทางหนึ่ง ส่วนนัยที่สองนั้น คือ รัฐประสงค์ที่จะ “ส่งเสริม” ให้ผู้กระทำความผิด “สำนึกถึงการกระทำความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น” โดยใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเป็นเครื่องล่อใจผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดสำนึกถึงการกระทำความผิดและ

²³โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 6 (3).

²⁴โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 6 (2) และข้อ 9 วรรคหนึ่ง.

²⁵มีข้อสังเกตคือ พฤติการณ์แห่งคดีประการนี้ได้รับการกำหนดไว้ใน “คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ” ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คำแนะนำฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไปแล้วให้ใช้ “คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559” แทน

โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษข้อ 1 วรรคหนึ่ง (2) และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559 ย่อหน้าหนึ่ง.

พยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้กระทำความผิดนั้นก็มีโอกาส (สูงขึ้น) ที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนเป็นการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษจำคุก

2.9 เพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ พฤติการณ์แห่งคดีที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับใช้ประกอบดุลพินิจของศาลในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก ซึ่งได้รับการกำหนดไว้ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ พ.ศ. 2559 คือ การที่ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเกิดความพอใจร่วมกันหรือที่เรียกว่า “ความสมานฉันท์” โดยข้อ 6 (2) และ (4) ของคำแนะนำฉบับนี้ได้กำหนดไว้ว่า “...ในกรณีที่มีผู้เสียหาย บุคคลดังกล่าวไม่ติดใจที่จะดำเนินคดีแก่จำเลย” และ “...ผู้เสียหายกับจำเลยต่างมีความเข้าใจที่ดีต่อกันแล้ว” ตามลำดับ²⁶ ทั้งนี้ การที่รัฐกำหนดพฤติการณ์แห่งคดีประการนี้ขึ้นมา²⁷ แสดงให้เห็นเป็น 2 นัย นัยที่หนึ่งดังที่ได้กล่าวไปแล้วในวัตถุประสงค์ที่แล้ว ส่วนนัยที่สองนั้นคือ รัฐประสงค์ที่จะ “ส่งเสริม” ให้เกิด “ความสมานฉันท์” ระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม โดยใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเป็นเครื่องล่อใจผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดสามารถทำให้ผู้เสียหายเกิดความพอใจ เช่น ผู้กระทำความผิดได้ขอโทษผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดได้ปรับความเข้าใจกับผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดนั้นก็มีโอกาส (สูงขึ้น) ที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนเป็นการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษจำคุก

2.10 เพื่อรอกประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ การลงโทษจำคุกส่งผลให้สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ขาดรายได้จากผู้กระทำความผิด และสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิด

ในกรณี “สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์” กล่าวโดยขยายความ คือ นานาอารยประเทศต่างเห็นตรงกันว่า “มนุษย์” หรือ “คน” คือ ทรัพยากรที่ทรงคุณค่ามากที่สุดในสังคม ไทยก็เช่นเดียวกัน สังเกตได้จากการบัญญัติกฎหมายอาญาความผิดฐานต่างๆ ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย (ป้องกันอันตราย) ในชีวิตและร่างกายของมนุษย์ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของมนุษย์คนอื่นๆ นอกจากตัวผู้กระทำ เช่น การบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นและความผิด

²⁶โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ พ.ศ. 2559 ข้อ 6 (2) และ (4) และข้อ 9 วรรคหนึ่ง.

²⁷มีข้อสังเกต คือ พฤติการณ์แห่งคดีประการนี้ได้รับการกำหนดไว้ใน “คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ” ด้วยเช่นกัน

โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษข้อ 1 วรรคหนึ่ง (2) และ (3).

ฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น²⁸ หรือแม้แต่ความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของมนุษย์ผู้กระทำเอง เช่น การบัญญัติความผิดฐานไม่สวมหมวกนิรภัย (หมวกกันน็อก) ในขณะที่ขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์ และความผิดฐานไม่รัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะที่ขี่และโดยสารรถยนต์²⁹ ด้วยเหตุที่การลงโทษจำคุกเป็นการแยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมสู่เรือนจำ จึงส่งผลให้สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง (โทษจำคุกมีกำหนดเวลา) ซึ่งการที่สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้กระทำความผิดไปนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ โดยอาศัยความรู้ความสามารถของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ย่อมส่งผลให้สังคมเสียโอกาสที่จะเจริญขึ้นหรือได้รับประโยชน์มากขึ้นจากความรู้ความสามารถของผู้กระทำความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดมีอาชีพเป็นสถาปนิก วิศวกร หรือผู้พิพากษา เมื่อถูกลงโทษจำคุกย่อมส่งผลให้สังคมเสียโอกาสที่จะเจริญขึ้นหรือได้รับประโยชน์มากขึ้นจากความรู้ความสามารถของสถาปนิก วิศวกร หรือผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด แล้วแต่กรณี

สำหรับกรณี “สังคมขาดรายได้จากผู้กระทำความผิด” กล่าวโดยขยายความ คือ เมื่อสังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไปย่อมส่งผลให้สังคมขาดรายได้จากผู้กระทำความผิดไปด้วยในตัว ซึ่งรายได้ในที่นี้ก็คือ “ภาษี” นั่นเอง ทั้งภาษีทางตรง เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยรายได้ที่สังคมขาดจากผู้กระทำความผิดในส่วนนี้นั้น สามารถนำมาใช้พัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ได้มากมายหลายด้าน เช่น นำมาใช้พัฒนาระบบการศึกษา ระบบการสาธารณสุข และระบบการคมนาคม³⁰

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

มาตรา 295 “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.”

²⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 122 วรรคหนึ่ง “ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายในขณะที่ขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์”

มาตรา 123 วรรคสอง “ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะที่ขี่รถยนต์... และคนโดยสารรถยนต์ดังกล่าวต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะโดยสารรถยนต์ด้วย”

มาตรา 148 วรรคหนึ่ง “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม...มาตรา 122 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา 123... ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท.”

³⁰ มีข้อสังเกต คือ ในอดีตสังคมมีรายได้จากผู้กระทำความผิดที่ถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่ถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำนั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐเรียกว่า “ค่าธรรมเนียมนักโทษ” และเมื่อผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกครบกำหนดระยะเวลาแล้วก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมนักโทษให้แก่รัฐอีกครั้งหนึ่ง

ส่วนกรณี “สังคมสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิด” นั้น กล่าวโดยขยายความ คือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำยอมส่งผลให้สังคมสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดในด้านต่างๆ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าเครื่องแต่งกาย และค่าอาหาร³¹ ซึ่งงบประมาณที่สังคมสูญเสียในส่วนนี้นั้น สามารถนำมาใช้พัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ได้มากมายหลายด้านดังที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้

การที่สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ขาดรายได้จากผู้กระทำความผิด และสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิด อาจเรียกรวมกันได้ว่า “ข้อเสียเชิงเศรษฐกิจ” โดยการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกนั้น สามารถป้องกันไม่ให้ข้อเสียเชิงเศรษฐกิจเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ หากรัฐไม่ต้องการให้สังคมสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ขาดรายได้จากผู้กระทำความผิด และ/หรือสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิด ก็สามารถทำได้โดยการที่รัฐปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก ฉะนั้น การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกจึงเป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อ “อรรถประโยชน์” หรือประโยชน์ที่ต้องการ “เชิงเศรษฐกิจ” ได้

ด้วย กล่าวได้ว่า ผู้กระทำความผิดต้องเสียค่าธรรมเนียมนักโทษให้แก่รัฐทั้งขาเข้าและขาออกจากเรือนจำ แต่ในปัจจุบันผู้กระทำความผิดไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมนักโทษให้แก่รัฐแต่อย่างใด

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ธาณี วรภัทร์, **หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 26, 28; อัจฉริยา ชูตินันท์, **อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), หน้า 234.

³¹ จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ไทยมีผู้ต้องราชทัณฑ์ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวนทั้งสิ้น 249,639 คน โดยรัฐต้องสูญเสียงบประมาณเป็นค่าอาหารในการเลี้ยงดูนักโทษเด็ดขาดเป็นจำนวนเงิน 54 บาท/คน/วัน (3 มื้อ) ฉะนั้น รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเป็นค่าอาหารในการเลี้ยงดูนักโทษเด็ดขาดในหนึ่งวัน คือ 13,480,506 บาท ในหนึ่งสัปดาห์ คือ 94,363,542 บาท ในหนึ่งเดือน (30 วัน) คือ 404,415,180 บาท และในหนึ่งปี (365 วัน) คือ 4,920,384,690 บาท

หมายเหตุ งบประมาณค่าอาหารในการเลี้ยงดูผู้ต้องราชทัณฑ์ดังกล่าวข้างต้นคำนวณจากจำนวนนักโทษเด็ดขาดเท่านั้น ไม่ได้คำนวณจากจำนวนผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน ไต่สวน พิจารณา อุทธรณ์ และฎีกาด้วย

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู กรมราชทัณฑ์, **รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ** [Online], available URL: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-05-02&report=,2564 (พฤษภาคม, 11); กระทรวงยุติธรรม, **ราชทัณฑ์แจงกรณีคุณภาพอาหารภายในเรือนจำ** [Online], available URL: https://www.moj.go.th/view/49502?fbclid=IwAR1gwt9GhpaUOnpe0XfXBM4MhZkojzrp-HBpic8Xnlf3A_m2M961J3_zi6Zo,2564 (พฤษภาคม, 11).

2.11 เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ในอดีตจวบจนปัจจุบัน ไทยต้องประสบกับปัญหาความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ³² ซึ่งปัญหานี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของกรมราชทัณฑ์ในการบริหารจัดการเรือนจำ กล่าวคือ ส่งผลให้เกิดความยากลำบากที่กรมราชทัณฑ์จะทำการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้เกิดผลสำเร็จ³³ รวมถึงส่งผลให้ความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของเจ้าพนักงานเรือนจำลดลง นอกจากนี้ ยังส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังแย่กว่าที่ควรจะเป็นอีกด้วย³⁴ ด้วยเหตุที่การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

³² จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (สมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการได้กล่าวในที่ประชุมสรุปใจความได้ว่า ณ ขณะนั้นไทยมีผู้ต้องราชทัณฑ์ประมาณ 380,000 คน ในขณะที่เรือนจำมีพื้นที่รองรับผู้ต้องราชทัณฑ์ได้เพียง 220,000 คนเท่านั้น

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในขณะนั้น (จนถึงปัจจุบัน) ไทยต้องประสบกับปัญหาความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำขั้นรุนแรง

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู กรมราชทัณฑ์, รายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ 2/2563 [Online], available URL: <http://www.correct.go.th/wp-content/uploads/2021/01/รายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์-ครั้งที่2.pdf>, 2564 (พฤษภาคม, 31).

³³ ผลสำเร็จของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คือ การที่ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นพลเมืองดี

มีข้อสังเกต คือ ในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้ “การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง” หรือที่กรมราชทัณฑ์ใช้ถ้อยคำว่า “การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง” เป็นพันธกิจ (งานที่มีการรับผิดชอบซึ่งต้องปฏิบัติให้บรรลุผล) ของกรมราชทัณฑ์

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู กรมราชทัณฑ์, พันธกิจ [Online], available URL: http://www.correct.go.th/?page_id=12214#, 2564 (พฤษภาคม, 31);ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561.

³⁴ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (สมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 สรุปใจความได้ว่า ณ ปัจจุบันผู้ต้องราชทัณฑ์ในไทยมีพื้นที่นอนในเรือนนอนไม่ถึง 1.2 ตารางเมตรต่อคน ในขณะที่ตามมาตรฐานสากลผู้ต้องราชทัณฑ์ควรมีพื้นที่นอนในเรือนนอน 2.25 ตารางเมตรต่อคน

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บรรดาผู้ต้องขังในไทยต้องหลับนอนอย่างเบียดเสียดกันภายในเรือนนอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่แย่กว่าที่ควรจะเป็นได้อย่างชัดเจน

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ข่าวสด, รมว.ยุติธรรมวอนอย่าตกใจยอดโควิดคุก ชี้ทางออกคือวัคซีน ตอบสร้างเรือนจำเพิ่ม [Online], available URL: https://www.kaosod.co.th/politics/news_6426871, 2564 (พฤษภาคม, 31); ประชาชาติธุรกิจ, ดิดเชื่อในเรือนจำ อย่าตกใจตัวเลข “สมศักดิ์” รมว.ยุติธรรมเผย [Online], available URL: <https://www.prachachat.net/general/news-680318>, 2564 (พฤษภาคม, 31); ศรีนยา

จำคุกเป็นมาตรการที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อ “ลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ” ได้ รัฐจึงมีความพยายามที่จะนำมาตรการนี้มาปรับใช้เพื่อประโยชน์ดังกล่าว สังเกตได้จากการที่รัฐดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกตามมาตรา 56 ในปี พ.ศ. 2559 ที่จากเดิมในคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด “ไม่เกิน 3 ปี” ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกได้ เป็นในคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด “ไม่เกิน 5 ปี” ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกได้ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนี้ รัฐได้ขยับเพดานอำนาจดุลพินิจของศาลให้สูงขึ้น อันเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกได้กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำนั่นเอง³⁵

2.12 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง ด้วยเรือนจำเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัด และใช้ชุมชนผู้ต้องขังจำนวนมากไว้ด้วยกัน เรือนจำจึงเป็นสถานที่ที่ง่ายต่อการแพร่ระบาดของโรคติดต่อประเภทต่างๆ ทั้งนี้ หากเป็นโรคติดต่อที่ไม่ร้ายแรงก็คงไม่น่าวิตกกังวลเท่าใดนัก เพราะย่อมอยู่ในวิสัยที่เรือนจำแต่ละแห่งจะทำการบำบัดและควบคุมโรคติดต่อนั้นๆ ได้ แต่หากเป็นโรคติดต่อร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดต่อร้ายแรงที่อาจทำให้ผู้ต้องขัง รวมถึงเจ้าพนักงานเรือนจำถึงขั้นเสียชีวิตได้ ย่อมน่าวิตกกังวลเป็นอย่างมาก เช่น ไข้เหลือง (Yellow Fever)³⁶ โรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า (Ebola Virus Disease: EVD)³⁷ และวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก (Extensively Drug - Resistant Tuberculosis: XDR - TB)³⁸ นอกจากนี้ หากโรคติดต่อร้ายแรงที่

สีมา, ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ [Online], available URL: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20200608145458.pdf, 2564 (พฤษภาคม, 31).

³⁵รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ส่วนที่ 2 ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญากับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ..., บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 57/2558 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2558 (อ.พ. 70/2558), หน้า 14.

³⁶รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย พ.ศ. 2559, ข้อ 1 (5).

³⁷รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย พ.ศ. 2559, ข้อ 1 (9).

³⁸รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561, ข้อ 1.

อาจทำให้ผู้ต้องขังรวมถึงเจ้าพนักงานเรือนจำถึงขั้นเสียชีวิตได้นั้น เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่อุบัติใหม่ ประกอบกับสามารถแพร่ระบาดจากผู้ที่มีเชื้อไปยังผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางด้วยแล้ว ย่อมน่าวิตกกังวลขั้นสูงสุด เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19)³⁹ เพราะโดยปกติแล้วในระยะเริ่มแรกจนถึงในระยะกลางของการแพร่ระบาดนั้นจะมีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อเป็นจำนวนมาก⁴⁰ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ กรณีในระยะเริ่มแรกของการแพร่ระบาดเนื่องจากโลกยังไม่มียาสำหรับใช้บำบัดและวัคซีนสำหรับใช้ป้องกันโรคติดต่อร้ายแรงนั้นๆ ส่วนกรณีในระยะกลางของการแพร่ระบาดนั้น เนื่องจากบริษัทหรือหน่วยงานผู้ผลิตยาสำหรับใช้บำบัดและวัคซีนสำหรับใช้ป้องกันโรคติดต่อร้ายแรงนั้นๆ ไม่สามารถที่จะผลิตยาและวัคซีนได้ทันตามความต้องการของประชากรโลก และด้วยเหตุที่โรคติดต่อร้ายแรงส่วนใหญ่อุบัติ (ทั้งอุบัติซ้ำและอุบัติใหม่) จากภายนอกเรือนจำ ไม่ใช่ในเรือนจำ ฉะนั้น รัฐจึงต้องหาวิธีการป้องกันไม่ให้โรคติดต่อร้ายแรงประเภทต่างๆ เข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำ ซึ่งการรอกำหนดโทษและการรอกำหนดโทษจำคุกเป็นวิธีการที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อ “ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง” ในเรือนจำได้ กล่าวโดยขยายความคือ รัฐสามารถปรับใช้มาตรการนี้กับผู้กระทำความผิดที่ติดเชื้อเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ติดเชื่อนั้นเป็นพาหะนำเชื้อเข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำ อนึ่ง มีข้อสังเกต คือ เมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2563 ประธานศาลฎีกา (ไสลเกษ วัฒนพันธุ์) ได้ออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ

³⁹ รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563, ข้อ 3.

⁴⁰ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้รายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่านเว็บไซต์ (Website) ขององค์การว่า นับตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นวันแรกที่มีการตรวจพบผู้ติดเชื้อจนถึงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เวลา 22.06 นาฬิกา (วันและเวลาไทย) โลกมีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวน 170,426,245 คน และมีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อสะสมจำนวน 3,548,628 คน ในส่วนของไทยนั้น มีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวน 162,022 คน และมีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อสะสมจำนวน 1,069 คน

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อเป็นจำนวนมาก

อนึ่ง อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (อายุตม์ สินธพพันธุ์) ได้รายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวว่า นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2564 จนถึงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เวลา 18.00 นาฬิกา เรือนจำไทยมีผู้ต้องขังติดเชื้อสะสมจำนวน 27,072 คน และมีผู้ต้องขังเสียชีวิตจากการติดเชื้อสะสมจำนวน 12 คน

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู World Health Organization, WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard [Online], available URL: <https://covid19.who.int/table>, 2021 (June, 2); ฝ่ายประชาสัมพันธ์กรมราชทัณฑ์, ราชทัณฑ์เผยยอดโควิด-19 พร้อมเตรียมฉีดวัคซีนแก่ผู้ต้องขัง ดีเดย์ 3 มิ.ย. นี้, ข่าวประชาสัมพันธ์กรมราชทัณฑ์ ฉบับลงวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2564, หน้า 1.

ไวรัสโคโรนา 2019⁴¹ โดยตอนหนึ่งของคำแนะนำฉบับนี้ได้กล่าวไว้ว่า “...แต่ในภาวะเช่นนี้ก็ควรหลีกเลี่ยงการส่งจำเลยเข้าไปรับโทษ...จำคุกในเรือนจำเพราะเป็นการเสี่ยงที่จำเลยจะเป็นพาหะนำเชื้อไวรัสไปแพร่ระบาดใน...เรือนจำ ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อระบบสาธารณสุขโดยรวมของประเทศ จึงสมควรที่ศาลจะได้นำมาตรการที่มีอยู่หลากหลายในประมวลกฎหมายอาญามาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในทางลงโทษผู้กระทำความผิดและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง” จากเนื้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นโดยนัยว่า รัฐมีแนวคิดที่จะนำมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกมาปรับใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงในเรือนจำด้วย เนื่องจากการรอกการกำหนดโทษจำคุกก็ดี การรอกการลงโทษจำคุกก็ดี ล้วนอยู่ในความหมายของ “...มาตรการที่มีอยู่หลากหลายในประมวลกฎหมายอาญา...” ทั้งสิ้น⁴²

3. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุก

เมื่อทราบถึงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกแล้ว ในหัวข้อนี้จะได้อธิบายถึงข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับมาตรการนี้

ข้อสังเกตประการแรก การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกมีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีโดยที่ไม่ต้องมีมลทินติดตัว ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติถึงเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกไว้อย่างชัดเจนว่า “เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่

⁴¹โปรดดู คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease : COVID-19) (ฉบับที่ 4).

⁴²มีข้อสังเกตเพิ่มเติม คือ ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำฉบับนี้ก่อนที่โรดดังกล่าวจะเข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำไทย การป้องกันไม่ให้โรดดังกล่าวเข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำจึงเป็นสาระสำคัญของคำแนะนำฉบับนี้ แต่ในปัจจุบันปรากฏว่าสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ โรดดังกล่าวได้เข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำแล้ว เพราะฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากรัฐประสงค์ที่จะปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเพื่อประโยชน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรดดังกล่าว ก็สมควรที่รัฐจะพิจารณาปรับใช้มาตรการนี้ทั้ง 2 มิติ ซึ่งมีมิติที่หนึ่ง คือ การป้องกันไม่ให้โรดดังกล่าวเข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำเพิ่มเติม โดยการปรับใช้มาตรการนี้กับผู้กระทำความผิดที่ติดเชื่อเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ติดเชื่อนั้นเป็นพาหะนำเชื้อเข้ามาแพร่ระบาดในเรือนจำเพิ่มเติม ส่วนมิติที่สองนั้น คือ การป้องกันไม่ให้โรดดังกล่าวออกไปแพร่ระบาดภายนอกเรือนจำเพิ่มเติม โดยการปรับใช้มาตรการนี้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ติดเชื่อ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้น) เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ติดเชื่อนั้นเข้าไปติดเชื่อในเรือนจำแล้วเป็นพาหะนำเชื้อออกมาแพร่ระบาดภายนอกเรือนจำเพิ่มเติม.

ศาลจะได้กำหนด” อย่างไรก็ตาม รัฐได้ปรับใช้ (รวมถึงสามารถปรับใช้) มาตรการนี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ด้วย เช่น เพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนถาวรของผู้กระทำความผิดที่มีเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบนขั้นต้น เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง

ข้อสังเกตประการที่สอง การที่รัฐปรับใช้มาตรการรอกำหนดโทษและรอลงโทษจำคุกเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ข้อดีที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงข้อเดียวเท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นหลายข้อ เช่น การที่รัฐปรับใช้มาตรการนี้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง ข้อดีที่เกิดขึ้นนอกจากช่วยยับยั้งหรือบรรเทาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงแล้ว ยังทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีมลทินติดตัว ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสังคม และสังคมไม่สูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิด ฯลฯ อีกด้วย

ข้อสังเกตประการที่สาม การรอกำหนดโทษและการรอลงโทษจำคุกเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” กล่าวคือ มีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัว ในส่วนของ “ข้อดี” เป็นไปตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการรอกำหนดโทษและรอลงโทษจำคุกแต่ละวัตถุประสงค์ ในส่วนของ “ข้อเสีย” นั้น สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประการใหญ่ๆ ได้แก่ 1) ความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคม 2) ความไม่เชื่อมั่นและความไม่ศรัทธาในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 3) การแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง และ 4) ความไม่ปลอดภัยแก่สังคม โดยข้อเสียแต่ละประการนั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคม การแก้แค้นตอบแทนเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์⁴³ เนื่องจากมนุษย์มีประสบการณ์ร่วมกันในลักษณะที่ว่า “ทำดียอมได้รับรางวัล ทำชั่วยอมถูกลงโทษ” มนุษย์จึงคุ้นชินกับระบบการให้รางวัล (Reward) และการลงโทษ (Punishment) ทั้งยอมรับว่าการให้รางวัลและการลงโทษนั้น คือ สิ่งที่เป็นธรรมซึ่งต้องมีและอยู่ควบคู่ไปกับสังคม⁴⁴ โดยสังคม (รัฐ) มีอำนาจที่จะให้รางวัลแก่มนุษย์ที่ทำความดีและลงโทษแก่มนุษย์ที่ทำความชั่วได้ และด้วยเหตุที่การกระทำความผิดกฎหมายอาญาเป็นการทำชั่วอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและสังคม ดังนั้น การลงโทษจำคุก (ที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงแห่งความผิด) จึงสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหายและสังคม ส่วนการปรับใช้มาตรการรอกำหนด

⁴³ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* (California: Stanford University Press, 1968), p. 37.

⁴⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 22 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), หน้า 215.

โทษและรอการลงโทษจำคุกส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกลงโทษจำคุกจึงอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคมขึ้นได้

2) **ความไม่เชื่อมั่นและความไม่ศรัทธาในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา** เมื่อเกิดการกระทำความผิดกฎหมายอาญาซึ่งมีโทษจำคุก การที่รัฐปรับใช้มาตรการรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุกส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกลงโทษจำคุก จึงอาจก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นและความไม่ศรัทธาในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้นได้

3) **การแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง** เมื่อเกิดการกระทำความผิดกฎหมายอาญาซึ่งมีโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดร้ายแรง ผู้เสียหาย รวมถึงครอบครัว ญาติ และมิตรสหายของผู้เสียหาย ตลอดจนประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมย่อมรู้สึกโกรธแค้นผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก และประสงค์ที่จะให้รัฐลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในอัตราสูง เพื่อเป็นการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดให้สาสม การที่รัฐปรับใช้มาตรการรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษจำคุกส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกลงโทษจำคุก จึงอาจทำให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกไม่พอใจและอาจนำไปสู่การลงมือแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง ซึ่งเท่ากับว่าเป็น “การกระทำความผิดตอบแทนการกระทำความผิด” สภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นอย่างมาก

4) **ความไม่ปลอดภัยแก่สังคม** การที่รัฐปรับใช้มาตรการรอการกำหนดโทษ และรอการลงโทษจำคุกอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่สังคมขึ้นได้ เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดก็มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นๆ ในสังคม ตลอดจนมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความสงบเรียบร้อยของสังคมได้⁴⁵ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดอาจเกิดความไม่เกรงกลัวและกล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต ประกอบกับอาจทำให้บุคคลอื่นๆ ในสังคมเกิดความไม่เกรงกลัวและกล้าที่จะกระทำความผิดตามอย่างผู้กระทำความผิด

ข้อสังเกตประการสุดท้าย เมื่อการรอการกำหนดโทษและการรอการลงโทษจำคุกมีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัว การจะปรับใช้มาตรการนี้รัฐจึงควรตรึงตรองถึงข้อดีและข้อเสียของมาตรการนี้ประกอบกันด้วย จะพิจารณาถึงแต่ข้อดีโดยไม่พิจารณาถึงข้อเสียไม่ได้ และจะพิจารณาถึงแต่ข้อเสียโดยไม่พิจารณาถึงข้อดีไม่ได้เช่นเดียวกัน

⁴⁵ ตรงกันข้าม หากผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุก ในระหว่างที่ถูกลงโทษจำคุกนั้นผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นๆ ในสังคม ตลอดจนไม่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ความสงบเรียบร้อยของสังคมได้.

4. บทสรุป

วัตถุประสงค์ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่ออธิบายว่า “การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษจำคุกมีขึ้นเพื่ออะไร” รวมถึง “รัฐปรับใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกเพื่ออะไร” ประกอบไปด้วย 1) เพื่อให้โอกาสกลับตัว 2) เพื่อคงไว้ซึ่งการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การทำงาน และสถาบันครอบครัว 3) เพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนถาวร 4) เพื่อป้องกันความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสังคม 5) เพื่อแก้ไขฟื้นฟู 6) เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น 7) เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท 8) เพื่อส่งเสริมความสำนึกถึงการกระทำความผิดและการพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น 9) เพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ 10) เพื่ออรรถประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ 11) เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ และ 12) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง

ในส่วนของการข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษจำคุกมีอยู่ 4 ประการ ประการแรก แม้มาตรการนี้มีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีโดยที่ไม่ต้องมิมลทินติดตัว แต่รัฐได้ปรับใช้ (รวมถึงสามารถปรับใช้) มาตรการนี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ด้วย ประการที่สอง การที่รัฐปรับใช้มาตรการนี้เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ข้อดีที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงข้อเดียวเท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นหลายข้อ ประการที่สาม มาตรการนี้มีข้อเสียอยู่ 4 ประการใหญ่ๆ ได้แก่ (1) ความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคม (2) ความไม่เชื่อมั่นและความไม่ศรัทธาในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (3) การแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง และ (4) ความไม่ปลอดภัยแก่สังคม และประการสุดท้าย มาตรการนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัว การจะปรับใช้มาตรการนี้รัฐจึงควรตรึงตรองถึงข้อดีและข้อเสียของมาตรการนี้ประกอบกันด้วย

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2562.
- กรมราชทัณฑ์. พันธกิจ [Online]. Available URL: http://www.correct.go.th/?page_id=12214#, 2564 (พฤษภาคม, 31).
- _____. รายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ 2/2563 [Online]. Available URL: <http://www.correct.go.th/wp-content/uploads/2021/01/รายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์-ครั้งที่2.pdf>, 2564 (พฤษภาคม, 31).
- _____. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ [Online]. Available URL: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-05-02&report=, 2564 (พฤษภาคม, 11).
- กระทรวงยุติธรรม. ราชทัณฑ์แจ้งกรณีคุณภาพอาหารภายในเรือนจำ [Online]. Available URL: https://www.moj.go.th/view/49502?fbclid=IwAR1gwt9GhpaUOnpe0XfXBM4MhZkojzrp-HBpic8Xnlf3A_m2M961J3zi6Zo, 2564 (พฤษภาคม, 11).
- ข่าวสด. รมว.ยุติธรรมวอนอย่าตกใจยอดโควิดคุก ชี้ทางออกคือวัคซีน ตอบสร้างเรือนจำเพิ่ม [Online]. Available URL: https://www.khaosod.co.th/politics/news_6426871, 2564 (พฤษภาคม, 31).
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และธณกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.
- ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- ประชาชาติธุรกิจ. ติดเชื้อในเรือนจำ อย่าตกใจตัวเลข “สมศักดิ์” รมว.ยุติธรรมเผย [Online]. Available URL: <https://www.prachachat.net/general/news-680318>, 2564 (พฤษภาคม, 31).
- ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมราชทัณฑ์. ราชทัณฑ์เผยยอดโควิด-19 พร้อมเตรียมฉีดวัคซีนแก่ผู้ต้องขังติดเชื้อ 3 มิ.ย. นี้. ข่าวประชาสัมพันธ์ กรมราชทัณฑ์ ฉบับลงวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2564.
- พรชัย ชันดี. ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุนทรพิริ์ม, 2553.

- วิกรม วรการ. การใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ. รายงานผลงานส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 6 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2551.
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์. “หลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ.” **วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์** 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560): 116.
- ศรัณยา สี่มา. ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ [Online]. Available URL: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20200608145458.pdf, 2564 (พฤษภาคม, 31).
- เสถียร วิชัยลักษณ์. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พร้อมด้วยพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับกับประกาศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนี้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นิติเวช, 2498.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ส่วนที่ 2 ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญากับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 57/2558 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2558 (อ.พ. 70/2558).
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. บรรณาธิการ โดย ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. พิมพ์ครั้งที่ 21 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- _____. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญาวินัยและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- Cressey, Donald R. “The Theory of Differential Association: An Introduction.” **Social Problems** 8, 1 (Summer 1960): 2-6.
- Ellwood, Charles A. “The Theory of Imitation in Social Psychology.” **American Journal of Sociology** 6, 6 (May 1901): 721-741.
- Maloku, Ahmet. “Theory of Differential Association.” **Academic Journal of Interdisciplinary Studies** 9, 1 (January 2020): 170-178.

Martindale, Don. **The Nature and Types of Sociological Theory**. Boston: Houghton Mifflin, 1960.

Packer, Herbert L. **The Limits of the Criminal Sanction**. California: Stanford University Press, 1968.

Sutherland, Edwin H. **Principles of Criminology**. 4th ed. Philadelphia: Lippincott, 1947.

World Health Organization. **WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard** [Online]. Available URL: <https://covid19.who.int/table>, 2021 (June, 2).